

27.13x34.97	1/2	עמוד 4	ידיעות אחרונות - כותרת	31/03/2021	76765694-0
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

ישראל נחרה

מסקנות מההצבעה במגזר הערבי

רגע אחרי שהפך ח"כ מנסור עבאס לאיש המחוז ביותר במערכת הפוליטית, ועוד לפני שבכלל חשף על מי ימליץ בפני הנשיא, הבחירות האלו כבר רשמו מהפך בכוחו הפוליטי של המגזר הערבי • מדוע הבוחרים נהרו לרע"מ ונטשו את הרשימה המשותפת? מה הסיכוי שעבאס יצטרף לקואליציה? והאם "אבו-יאיר" באמת סחף בוחרים ערבים לליכוד? • המומחים מנתחים את תוצאות הבחירות בחברה הערבית

מוקדי התמיכה של רע"מ אינם מוגבלים וכוללים אזורים ואוכלוסיית מגוונים במגזר: בשבוע הבא יפורסם מחקר שמנתח את תוצאות הבחירות בחברה הערבית ומצא כי מעווי הכוח של רע"מ היו ביישובי החברה הברואית בדרום ובצפון, בשכונות ובערים המעורבות שבהן חי ציבור ממוצא בדואי (כמו ג'ואריש ברמלה), וכן בדרום המשולש ובפרט - בכפר-קאסם, ערש התנועה האיסלאמית.

2. המפלה של הרשימה המשותפת: זמן לחשב מסלול מחדש

בבחירות הקודמות הצליחה הרשימה המשותפת לגרוף 15 מנדטים, אך ללא רע"מ צנחה הפעם לשישה בלבד. "ההתפלגות של רע"מ מהמשותפת פגעה במשותפת, הציבור הערבי העניש את המפלגות וגמנע מלהצביע כי כעס על ההיפרדות זו - הוא רצה שכל המפלגות הערביות ירוצו יחד", הסבירה דרבאס. לדבריה, הפיצול של הנציגים הערבים הקטין משמעותית את כוחם בכנסת וגרם לכך שבוחרים רבים לא ראו סיבה להצביע. התוצאה: אחוז הצבעה של 45.6% במגזר - לעומת אחוז הצבעה כללי של קצת מעל ל-67%. המומחים מצביעים על המכה שספגו חברות הרשימה - חר"ש נור" תרה עם שלושה מנדטים, תע"ל עם שניים ובל"ד עם אחד - כהתרחקות שתיאלץ את המשותפת לחשב מסלול מחדש. "זה השפל של כל הזמנים, כעת במרצ יש יותר ערבים מבל"ד, זה מה שמעלה את השאלה אם בטווח הארוך תקום ממשלה בתמיכה של רע"מ והמשותפת תשגב בחוץ", אמר רודניצקי. סיבה נוספת למפלה של המשותפת: היא לא הצליחה לקדם מס

1. המהפך בקרב בוחר רע"מ: שמרנות ואכזבה מהרשימה המשותפת

"ערביי ישראל היום רוצים להיות שייכים יותר מפעם, הזהות הפלסטינית היא חשובה אבל יש הבדל בין הפלסטינים שכאן בתוך הקו הירוק ואלה שמעבר לו, על איך אנחנו מקבלים את הזכויות כאזרחי המדינה", הסביר ד"ר אריק רודניצקי, חוקר בתוכנית לחברה הערבית בישראל במכון הישראלי לדמוקרטיה. "השיח הפך להיות יותר אודחי. רע"מ זיהו את הפוטנציאל הזה, הם באים כמפלגה אונטנית, כמיינסטרים הערבי המוסלמי השמרן, ואומרים: 'אף אחד לא ייקח את הזהות שלנו, אבל כן יכולים לקפה את הזכויות שלנו אם אנחנו לא נדאג לעצמנו'".

בתוך המגזר יש גם מי שמצביע על המהפכנות השמרנית של הבר"חרים. ד"ר מיכאל מילשטיין, חוקר בכיר במכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה וראש הפורום ללימודים פלסטיניים במרכז דיין, טוען כי ההצלחה של רע"מ בבחירות מגלמת נטייה שמרנית: "מי שהצביע להם זה מצד אחד ציבור שרוצה להשתלב ולהשפיע בעקרונות החשובים להם ולא להיות מוגבל באופוזיציה, ומצד שני ציבור בעל חשיבה שמרנית במיוחד, כל המגזר הבדואי הלך איתם, הם באים עם זהות מאוד שונה מהמצביעים למפלגות בשמאל, הם לא חילונים מודרניים או מתמערבים". העיתונאית נאהד דרבאס מצביעה על שני גורמים נוספים להצלחת רע"מ: האכזבה מהרשימה המשותפת, ועבודת שטח מאסיבית שהצליחה לגרום לחלק מהמצביעים לשעבר של המשותפת להצביע רע"מ הפעם על מנת לקדם ערכים חשובים להם.

סיון חילאי

אחוזי ההצבעה שלהם אמנם היו נמוכים ומערכת הבחירות רות שם הייתה יחסית רדומה, אך אין ספק כי תוצאות הבחירות לכנסת ה-24 שמו את הזרקור על המגזר הערבי והפכו את נציגיו בכנסת לשחקני המפתח של הפוליטיקה הישראלית - זמי שעשויים גם להכריע אם בכלל תקום כאן ממשלה ובראשות איזה מנהיג.

עוד לפני שיו"ר רע"מ, מנסור עבאס, הצליח ברגע האחרון לעבור את אחוז החסימה, כבר הפך לדמות המחוזרת ביותר במערכת הפוליטית ולראשונה קיימת אפשרות ממשית כי מפלגה ערבית תשב בתוך הקואליציה או לכל הפחות תתמוך בה מבחוץ, בצורה כזו או אחרת. מנגד, ברשימה המשותפת, שספגה מכה קשה בקלפי לאחר הפיצול עם רע"מ, שוקלים עדיין את צעדיהם ומבהירים כי אינם נמצאים בכיס של יאיר לפיד או של אף אחד אחר. בשעה ששאלות רבות עדיין אופפות את גורלן של שתי המפלגות הערביות, שיחד הצליחו לגרד עשרה מנדטים בלבד וצפו כיצד עשרות אלפים מבוחרים נוהרים למפלגות אחרות או פשוט נשארים בבית, ניתן כבר להסיק מספר מסקנות מהותיות על השינויים הפוליטיים המתחוללים במגזר הערבי ולקבוע: הבחירות האלו הציבו את אורחיה הערבים של ישראל בפרשת דרכים. הבחירה שלהם לאן להתקדם עשויה להכריע לא רק את דמותו של ראש הממשלה הבא, אלא את גורלה הפוליטי של המדינה.

איש המפתח. יו"ר רע"מ ח"כ מנסור עבאס | צילום: שרון צור

26.9x34.61	2/2	5 עמוד	ידיעות אחרונות - כותרת	31/03/2021	76765695-1
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

צועדים לדרך חדשה?

בזמן שראש הממשלה מחזר אחרי מפלגת רע"מ, שעשויה לפתור את הפלונטר הפוליטי ולחרוץ את גולה של הממשלה הבאה, צעדו אתמול כמה מנציגיה בכנסת, יחד עם עוד 1,500 אנשים, בתהלוכת שיצאו מסכנין, דיר חנא ועראבה, לציון יום האדמה ה-45. הצועדים הניפו דגלי פלסטין וצעקו "נקריב את חייו למען האדמה", "לא נעצור את המאבק", "כבוד גדול לשהידים שנפלו ביום האדמה". בתהלוכה השתתפו חברי כנסת מהרשימה המשותפת - איימן עודה, אוסאמה סעדי וסאמי אבו שחאדה, כמו גם שני הח"כים מרע"מ - ווליד טאהא ומאזן גנאיים. יו"ר רע"מ, ח"כ מנסור עבאס, שנכגש אתמול עם ראשי כמה מהמפלגות במסגרת הדיונים על הרכבת הממשלה, בחר שלא להשתתף. "הממשלה הזו ממשיכה בפעילות נגד האזרחים הערבים", אמר ראש ועדת המעקב של החברה הערבית, מוחמד ברכה. "נמשיך להיות עם העם שלנו ולא נתייאש". כתב: חסן שעלאן, צילום: שרון צור

לממשלה לשרוד לאורך זמן ולמעשה מבטיחות בחירות חמישיות. אל מול הסיכויים הקלושים להקים קואליציה עם לפיה, רודניצקי מעריך שיש דווקא סיכויי רע"מ לתחבר למחנה הימני: "המחנה השני יותר הומוגני, יש את נתניהו והנאמנים לו, חוץ מהצינורות הדתית וימינה שמתנגדות. אלה יקבלו תפקיד של שר ורע"מ יקבלו את מה שהם רוצים - טיפול בבעיות הבערות. אם זה מחויק שנתיים לפחות או יהיה פה שינוי, אם יכירו בכפרים בנגב, יתחילו להזרים כספים לתוכניות בחברה הערבית. בסופו של דבר נראה שזו פוליטיקה במי"טבה. רע"מ מוכנה להיות הש"ס של החברה הערבית".

שרון כמי שיכול להביא תוכנית, אבל בסופו של דבר קיבולת ל במגזר כ-20 אלף קולות. או התוכנית שלו לא עבדה". דבראס מעריכה כי מי שהצביעו לליכוד מהמגזר היו בעיקר בוחרים מהחברה הדרוזית. "ערביי ישראל לא יצביעו ליכוד, בטח לא כל עוד אין להם שום נציג ערבי ברשימה", אמרה. "כל המפלגות היהודיות יחד יקבלו כ-70 אלף קולות מהערבים ויש לפירוק של הרשימה המ" שותפת חלק בזה. אם המשותפת תתאחד חזרה אני מאמינה שהמצ"ביעים יחזרו לשם".

פיק את האינטרסים של המגזר. "הם פעלו בעיקר בהרבה סיסמאות ואידיאולוגיה ורעיונות לאומיים לפני הבעיות האזרחיות", סבור מילי-שטיין. "זה נגמרה, אין לזה תוחלת, זה הדור הישן. עכשיו אחרי שהמשור תפת לא הביאו את הסחורה, הציבור הערבי רוצה ייצוג בממשלה ש"ביא הישגים משמעותיים". לדבריו, הרשימה המשותפת נותרה דומיננטית ביישובים שבהם שיעור ההצבעה היה נמוך כמו באום-אל-פחם, מוקד המחאה נגד נגזע הפשיעה והאלימות הגואה בחברה הערבית.

5. תחיש בחירות חמישיות: כאוס ומשבר אמון

אם רע"מ תישאר מחוץ לקואליציה ואף אחד מהגושים לא יסכים לתנאיה, גובר הסיכוי לבחירות חמישיות. במקרה זה - ההשפעה על המגזר תהיה הרסנית והמתחים בין המדינה לערבים רק יחריפו. "אם ראינו ירידה בבחירות האלה באחוזי ההצבעה, בבחירות הבאות הציבור הערבי יבין שלא רוצים אותו בממשלה וזה יהיה כאוס, אחוזי ההצבעה יהיו נמוכים עוד יותר ויחל תסכול רב בחברה הערבית שתבין שלא יהיה שינוי בפ"שיעה, בסיוע לדור הצעיר ובתשתיות", העריך מילש" בממשלה". רוב המומחים מעריכים כי אין לרע"מ אינטרס בבחירות חמישיות. הבעיה? לא בטוח אם יהיה בכוחה למנוע אותן.

4. רע"מ בקואליציה? קבלו את "ש"ס של החברה הערבית"

גם בזמן שרע"מ מחוזרת על ידי שני הצדדים, הסיכויים כי בסוף יישבו בקואליציה - עם נתניהו או עם לפיד - נותרו נמוכים יחסית. "לאורך כל הדרך הימין אמר שלא ילך עם מפלגות הערביות ונתניהו לפני הכל עומד בראש מפלגה ימנית והוא צריך לפעול בהתאם למצביעים שלו, הוא לא רוצה לאבד את המנדטים הרבים האלה שהוא מקבל מהימין הציוני וללכת עם עבאס", אמרה דבראס. לדבריה, רע"מ אמנם כוננת את האפשרויות עם שני הגושים - אך צפויה ללכת עם מי שיבטיח לקדם את התוכנית למיגור האלימות במגזר, ביטול חוק הלאום ומתן חופש הצבעה בנוגע לחוקים בעניין זכויות להט"ב. באשר לתנאי האחרון, היא מעריכה כי עבאס צפוי להיתקל בהתנגדות רבה מגוש השינוי. מנגד, גם אם לבסוף ימליץ על נתניהו, ההערכה שהמחלוקות הפנימיות בתוך גוש הימין לא יאפשרו

3. נוהרים לליכוד? קמפיין "אבו-יאיר" וחצי המנדט הליכודניקי

המומחים מעריכים, על בסיס נתוני ועדת הבחירות הראשוניים, כי הליכוד אכן הגדיל את כוחו בחברה הערבית - אך באופן צנוע של כחצי מנדט. המשמעות: הופעותיו של ראש הממשלה במסגרת קמפיין "אבו-יאיר" והבליץ שלו ברבתי המגזר הגדילו את שיעור התמיכה בו בעיקר ביישובי הברואים בדרום אך לא הרבה מעבר. רודניצקי מעריך כי העו"בדה שבשבוע האחרון של הבחירות הבהיר נתניהו שאינו מתכוון להקים ממשלה עם רע"מ הוציאה למצביעים את הרוח מהמפרשים. התוצאה: אחוזי ההצבעה הנמוכים ביותר שהיו במגזר הערבי מזה 20 שנה. רודניצקי סבור שישנם לא מעט בוחרים במגזר שחושבים שנתניהו מתאים לתפקיד. "אך יש בעיה קשה של חוסר אמון בממשלה, גם התוכנית למיגור האלימות בחברה הערבית שנתניהו אמר שיקדם, הם לא מאמינים שהוא יישם אותה", אמר. "בסופו של דבר, הליכוד קיבל רק חצי מנדט, אבל זה עדיין הכי הרבה שהליכוד קיבל. לא מעט בציבור הערבי חושבים שנתניהו מתאים בראש ממשלה, הוא נתפס כמו אריק